

De Nederlandstalige letteren van het afgelopen jaar, van verkoopkanon

BLADEREN DOOR HET BOEKJAAR 2009

Ivo Victoria leidt het debutantenbal

Was het vorig jaar Paul Baeten Gronda die het debutantenbal aanvoerde, in 2009 kweet de in Nederland wonende Vlaming Ivo Victoria zich met verbazend gemak van die taak. Zijn eerste roman met de tongstrikkelende titel *Hoe ik nimmer de Ronde van Frankrijk won voor min-twaalfjarigen (en dat het me spijt)* werd voorafgegaan door een zelden gezien media-offensief, waarin alle knepen van de virale marketing en 'guerrillapromotie' werden beproefd. Des te meer verbaasde het dat zijn debuut vooral een intimistische, zelfs gevoelige en vaak vrolijke nostalgereis naar het Edegem van zijn jeugd bleek te zijn. Intussen werden er al 10.000 exemplaren van gesleten. Victoria bood onlangs de roman als e-boek aan zonder kopieerbeveiliging en voor een vrij te bepalen prijs, hengeland naar nog meer lezers: "Ivo Victoria doet een Radioheadje".

Ook de verhalen van debutant Joost Vandecasteele in *Hoe de wereld perfect functioneert zonder mij* bleven in het geheugen hangen, niet het minst door de ongemakkelijk stemmende, grootstedelijke postapocalyptische atmosfeer. Verbazing alom toen de 62-jarige romandebutante Simone Lenaerts voor

haar roman *Zeewater is zout* de Vlaamse Debuutprijs kreeg en de jonge garde de loef afstak: "Ik weet dat ik inderdaad niet zozeer voor de winnende debutant zelf zou kunnen worden aanzien, maar eerder voor de moeder, die vandaag wegens omstandigheden de honneurs waarneemt", zei ze laconiek toen ze de prijs in ontvangst nam. En bij de poëzie beleefde podiumbeest Sylvie Marie een jaar om nooit te vergeten met haar debuutbundel *Zonder*. Pakkende kritieken van Avelgem tot Zwevezele, met als toetje een benoeming tot *Humo*-huisdichteres. Uit Nederland noteren we debutante Franca Treur (*Dorsvloer vol confetti*), zie onze recensie volgende week in *Uitgelezen*, de erotische escapades van Tina Weemoed (*Genade*) en de springerige verbeelding van Hanna Bervoets (*Of hoe waarom*) in ons balboekje.

FOTO PATRICK POST / HOLLANDE HOOGTE

Prijsbeesten Verhulst, Mortier, Nooteboom en Verhelst

Aan de wildgroei van literaire prijzen kwam in 2009 bij lange nog geen einde. Vrijwel elke dag werd ergens te lande een auteur vergast op een al dan niet bescheiden prijzenpot en navenant prestige. Stilaan knabbelt die overkill aan de impact van de grote drie: de Gouden Uil, de Libris en de AKO Literatuurprijs. De Gouden Uil trok uitdrukkelijk de kaart van de verjonging. Alleen leek de bekroning van Robert Vuijsje voor zijn onbedaarlijk komische roman vol multiculturele verwarring *Alleen maar nette mensen* (2008) voor sommigen wat prematuur, zeker omdat favoriet Christiaan Weijts opnieuw in de kou werd gezet. Vuijsje was de eerste debutant ooit die de Gouden Uil op zak mocht steken. Volgens juryvoorzitter Guy Mortier schreef Vuijsje "Nederlands dat swingt als een Afrikaanse tiet, in een ritme dat strakker zit dan een zwarte bil in een te kleine lui-paardlegging". Prompt ontstond in Nederland een hoogoplopend debat: nogal wat zwarte vrouwen en mannen voelden zich gekrenkt door het stereotiepe, op seks beluste beeld dat Vuijsje van zwarte vrouwen uit de Bijlmer had geschetst.

Dat de Vlaamse literatuur in Nederland tegenwoordig een hausse beleeft en haar actieradius gedurig uitbreidt, weerspiegelde zich in de twee

Vlaamse bekroningen bij de Libris- en AKO Literatuurprijs. Dimitri Verhulst was na Hugo Claus (in 1997) pas de tweede Vlaming die dit voorjaar de grootste Nederlandse fictieprijs opstreek. Hij werd geloofd vanwege zijn sardonische *Godverdomse dagen op een godverdomse bol*, volgens de jury een "weergalozes stijlloefening", die "op een bijzonder geestige manier geen spaander heel laat van de mensheid". Maar er was ook verbazing over de bekroning: menigeen vond het bittere *Godverdomse dagen* zeker niet zijn beste

boek. *Godverdomse dagen* paste wel perfect in het straatje van de jury, die onder impuls van hoogleraar Thomas Vaessens het geëngageerde boek hoog in het vaandel droeg. 2009 was in veel opzichten (alweer) een gloriejaar voor Verhulst. Met de verfilming van *De helaasheid der dingen* door Felix van Groeningen was dat boek niet uit de top van de bestsellerlijsten weg te drummen.

Bij de AKO Literatuurprijs kwam er eerherstel voor Erwin Mortier, wiens roman *Godenslaap* eerder zowel door de jury's van Gouden Uil en Libris nogal opzichtig aan de kant was geschoven. De jury, onder voorzitterschap van Guy Verhofstadt, liet de balans overhellen naar Mortier "omdat het de eerste grote roman is over de Eerste Wereldoorlog, beschreven vanuit de optiek van een vrouw in een overweldigende en overrompelende taal". Ook Mortier was nog maar de tweede Vlaming op het AKO-palmares (na Brigitte Raskin en *Het koekoeksjong* in 1989). Hij greep de prijs aan om een vinnig debat op te poken over de "schrijnende positie van de schrijver in Vlaanderen en België" met cultuurminister Joke Schauvliege, die hij kort na haar aantreden al zwaar op de korrel had genomen.

Pecunia en lauwerkransen in de vorm van pres-

★ GEBOEKT VOOR DE KERSTVAKANTIE

PIETER ASPE

BART KOUBAA

DIMITRI VERHULST

SASKIA DE COSTER

LUC DE VOS

PAUL BAETEN GRONDA

De pijnappelklier van Charlotte Mutsaers

Charlotte Mutsaers, de kersverse winnares van de P.C. Hoofdprijs voor proza, vlucht binnenkort naar Oostende. De weken na de bekendmaking op 9 december zaten voor haar eivol, met aanvragen voor interviews en felicitaties allerhande. Mutsaers kijkt al uit naar de winterse kalmt van de Belgische kust: "In Oostende stort ik me in alle rust op *Hartedier* en *Vandaag was ik mezelf liever niet tegengekomen*, twee romans van Nobelprijswinnaar Herta Müller. Lang geleden las ik van haar een uitstekend essay, dat diepe indruk op me maakte. Tot mijn schande heb ik nog altijd geen volledig boek van haar gelezen, maar dat maak ik dus nu goed."

Mutsaers las onlangs met veel

plezier *Visservan* van Rob van Essen. Jakob Visser is een geschiedenisleraar die ontslagen wordt na een grove fout. Zijn vergissing, die door Van Essen nergens wordt benoemd, wordt door de pers gretig uitgesmeerd. Visser is zich van geen kwaad bewust en blijft met zijn hoofd in het verleden hangen. Mutsaers noemt de roman "een prachtig boek in een prachtige taal, met heel veel lagen en het soort ontroering dat een vuist maakt tegen de ironie".

De winter mag voor Mutsaers nog even verder woekeren. "Ik vind het korten der dagen altijd uiterst gezellig", vertelt ze. "De zomerse avonden duren mij meestal te lang. Ik verdraag alleen geen donkerte overdag, daar word ik slaperig van. Maar dat ligt aan de pijnappelklier", grapt Mutsaers. Ze heeft meteen het perfecte plan om haar epifyse om de tuin te leiden: "Ik doe een paar extra lampen aan en het is opgelost".

Nederland neemt afscheid van Martin Bril en Simon Vinkenoog, literatuurminnend Vlaanderen rouwt om Patricia De Martelaere

Schijnbaar terloops en toch verbazend accuraat, zo vatte Martin Bril (foto) in zijn columns en miniaturen het dagelijkse Hollandse leven. Op 22 april 2009 dompelde zijn dood op vierenvijftigjarige leeftijd de Nederlandse literatuur- en dagbladwereld in een collectieve rouw. Remco Campert stelde bij wijze van hommage dat chroniqueur Bril "mij elke dag Nederland leerde kennen zonder dat ik een stap buiten de deur hoefde te zetten". Amper drie maanden later overleed Simon Vinkenoog, podiumbeest, sixties-icoon, dichter en prozaïst op tachtigjarige leeftijd, kort nadat hij een beenamputatie had ondergaan. Vinkenoog, uithangbord van de wietcultuur, kon zich de laatste jaren weer verheugen in een stijgende populariteit en was tot op hoge leeftijd niet weg te slaan van de Nederlandse en Vlaamse podia. Zijn begrafenis groeide uit tot een kleine happening. Literair

Nederland verloor in juli 2009 ook 'boekenpauze', opiniemaker, journalist en tv-figuur Michaël Zeeman. Zeemans belezenheid was hors categorie, maar zijn vermogen om mensen tegen zich in het harnas te jagen bleek evenzeer goed ontwikkeld. Zijn vriend Abdelkader Benali noemde hem "een onvermoeibare intellectuele lastpak".

In maart hapte de Vlaamse literaire wereld naar adem toen bekend raakte dat filosofe, essayiste en romanière Patricia De Martelaere op eenenvijftigjarige leeftijd was overleden. Net als Zeeman stierf ze aan de gevolgen van een hersentumor. "Al haar teksten zijn doordeesemd van een fundamentele twijfel die ze, vermoed ik, in ere wilde houden door ook fysiek ver van het wereldse gewoel te blijven", schreef Erwin Mortier in zijn in memoriam. "Het werk van Patricia De Martelaere is een van de sierlijkste vraagtekens uit onze letteren", zo prees hij de bevlogen helderheid van De Martelaere.

CHARLOTTE MUTSAERS